

ב"ה

פרשת קדושים

ושמרתם את כל חוקותי

קדושים יט, לז.

יהודי לא "יכול" להרהר על החוקים

דרכו של הרמב"ם שמסיים כמה הלכות בענין של דרוש ומוסר כו', וכן הוא בנדון דידן — בסיום הלכות מעילה, וזה לשונו: "ראוי לאדם להתבונן במשפטי התורה הקדושה ולידע סוף ענינם כפי כחו, ודבר שלא ימצא לו טעם ולא ידע לו עילה, אל יהי קל בעיניו .. בוא וראה כמה החמירה תורה במעילה, ומה אם עצים ואבנים ועפר ואפר, כיון שנקרא שם אדון העולם עליהם בדברים בלבד, נתקדשו, וכל הנוהג בהם מנהג חול מעל בה, ואפילו היה שוגג צריך כפרה, קל וחומר למצוות שחקק לנו הקב"ה שלא יבעט אדם בהן מפני שלא ידע טעמן".

וממשיך הרמב"ם: "הרי נאמר בתורה^[1] ושמרתם את כל חוקותי ואת כל משפטי ועשיתם אותם .. המשפטים הן המצוות שטעמן גלוי וטובת עשייתן בעולם הזה ידועה .. והחוקים הן המצוות שאין טעמן ידוע. אמרו חכמים^[2]: חוקים חקתי ["חקתי", ולא "חקקתי"] לך ואין לך רשות להרהר בהן, ויצרו של אדם נוקפו בהן ואומות העולם משיבין עליהן.. וכמה היה דוד המלך מצטער מן המינים ומן העובדי כוכבים שהיו משיבין על החוקים, וכל זמן שהיו רודפים אותו בתשובות השקר שעורכין לפי קוצר דעת האדם, היה מוסיף דביקות בתורה .. וכל הקרבנות כולם מכלל החוקים הן".

ומסיים: "והקדימה תורה ציווי על החוקים, שנאמר^[3] ושמרתם את חוקותי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם".

...ויש להוסיף בזה — על פי הביאור בדיוק הלשון "אין לך רשות להרהר בהן", ש"רשות" הוא גם מלשון יכולת^[4]: אמרו חכמינו ז"ל^[5]: "ורפא ירפא — מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות". והרי הפירוש ד"רשות" כאן הוא — לא רק היתר (כי לולי ההיתר, כיצד שייך שיבוא רופא ויתערב בדרכי הנהגתו של הקב"ה?!), אלא גם יכולת לרפאות.

[ולהעיר מפתגם רבותינו נשיאינו ש"ניתנה רשות לרופא לרפאות" דוקא, אבל לא לקבוע את עתידו של החולה באופן בלתי־רצוי חס ושלום, כלומר, כחו של הרופא אינו אלא על ידי היכולת ("רשות") שניתנה לו על ידי הקב"ה, ומכיון שכן, הרי היכולת שניתנה לו היא — לרפאות דוקא, ואילו בנוגע לקביעת עתידו של החולה כו' — לא ניתנה לו יכולת.

ומובן גם בפשטות, שכן, הרופא אינו נביא או בן נביא, וכל ידיעתו אינה אלא על סמך מה שלמד בחכמת הרפואה, ומכיון שבחכמת הרפואה מתגלים חידושים מזמן לזמן, "חדשים לבקרים" [ובפרט בדורות האחרונים, כדאיתא בזהר^[6] ש"בשית מאה שנים לשיתא תפתחון תרעי דחכמתא לעילא ומבועי דחכמתא לתתא", וכפי שרואים במוחש בשנים האחרונות שמידי יום ביומו יש תגליות חדשות, אשר, בשנים שלפני זה היה צורך בזמן רב כדי לגלותם כו'] — כיצד יכול הרופא לקבוע את עתידו של החולה באופן כך וכך, בה בשעה שידוע שלמחרת יכולים להתגלות דברים חדשים שישנו את המצב בתכלית!].

ובנוגע לעניננו: הפירוש ד"אין לך רשות להרהר בהן" — כולל גם ענין של יכולת, כלומר, אין ביכולתו של יהודי להרהר אחר ה"חוקים" שאין טעמן ידוע.

ובזה מודגש יותר הענין ... שלא זו בלבד שפועל על עצמו שלא יהרהר בהן (בידעו שהתורה אמרה שאין להרהר בהן), אלא עוד זאת, שנמצא במצב שאין ביכולתו להרהר בהן!

ויש להוסיף ולבאר את הענין ... בנוגע לחוקים כו' — בעומק יותר. ובהקדים: מפשטות דברי הרמב"ם, משמע, שהמצוות דמשפטים — קיומן הוא מתוך חיות ותענוג כו' לפי ש"טעמן גלוי וטובת עשייתן בעולם הזה ידועה", והחידוש הוא. שגם המצוות דחוקים שלא ידע טעמן — "לא יבעט האדם בהן", אלא יקיימן באותו אופן (באותה מדה של חיות ותענוג) כמו שמקיים את המצוות ד"משפטים", בידעו שהם "מצוות שחקק לנו הקב"ה", ולכן, "אין לך רשות להרהר בהן". כלומר, בדרך כלל, קיום המצוות קשור עם ענין של טעם כו', ורק בלית־ברירה (כשאין טעם), אזי קיומן הוא באופן של קבלת־עול.

אמנם, במאמרי כבוד קדושת מורי וחמי אדמו"ר^[7] מצינו להיפך — שגם קיום ה"משפטים" צריך להיות באותה מדה של חיות ותענוג כמו החיות והתענוג שבקיום המצוות ד"חוקים", להיותן ציווי הקב"ה, כלומר, שגם המצוות ד"משפטים" יש לקיימן לא מפני הטעם השכלי שבהם, כי אם מפני שכן הוא ציווי הקב"ה,

”אשר קדשנו במצוותיו וצווננו”, באופן של קבלת־עול.

קטע משיחת ש"פ האזינו, י"ג תשרי, רשימת השומעים בלתי מוגה.
תו"מ ה'תשמ"ו ח"א ע' 171.

[1] ^[21] קדושים יט, לז.

[2] יומא סז, ב.

[3] אחרי יח.ה.

[4] ראה רמב"ם הל' תשובה רפ"ה. תניא רפי"ד.

[5] ברכות ס, סע"א. ב"ק פה. א

[6] ח"א קיז. א.

[7] ד"ה למען דעת תר"צ פ"ה (סה"מ קונטרסים ח"א פד, א). ד"ה הוי" ל" בעוזרי תרצ"א (תרפ"ז) פ"ג (סה"מ שם קפ, א). סה"מ
אידיש ע' 46. ועוד.

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולע"נ הרב גבריאל נח וזוגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי , אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ת ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמ"ה , צבי"ה זלאטע רייזל , שמואל , מנחם מענדל , ישראל אריה לייב , יוסף יצחק ,
שניאור זלמן , חיה מושקא , אברהם דוד , אהרן , חנה